

Mikkel Fønsskov skriver med fortælleglæde i ‘Oprør’

Foto: Gads Forlag.

Egon Clausen
22.10.2023

BOGER // ANMELDELSE – Journalist og forlagsredaktør, Mikkel Fønsskov, har skrevet bogen *Oprør* om 1800-tallets religiøse vækkelser på Fyn. Bogen er både interessant og velskrevet, men enkelte historiske detaljer forstyrrer læsningen, skriver Egon Clausen.

BOG: *Oprør*. En fortælling om frihed, sandhed og vrede mænd.

Forfatter: Mikkel Fønsskov

Gads Forlag, 256. Bogen udkom 30. august 2023.

Fortælleglæde er det rette ord for bogen *Oprør*. Den handler om de religiøse vækkelser på Fyn i begyndelsen af 1800-tallet, og den har to hovedpersoner. Den ene er præst med en god klassisk uddannelse fra universitetet i København, et sandt barn af oplysningstiden. Den anden er en fattig musiker og arbejdsmand, der blev grebet af en religiøs vækkelse og betalte en høj pris for det.

Begges mænds virke har sat dybe spor i den danske virkelighed. Præsten grundlagde et seminarium på Sydfyn, og musikeren omvendte mennesker til en følelsesbåret tro på Gud, så bogen er et bidrag til vækkelsernes danmarkshistorie.

Det er godt nok en historie, der allerede er beskrevet i doktordisputater, teologiske værker, erindringer, jubilæumsskrifter, andagtslitteratur og debatbøger, men det var Mikkel Fønsskov vist ikke helt klar over, da han fandt nogle håndskrevne notater i et usselt antikvariat.

For ham er vækkelserne tilsyneladende nyt og ukendt stof, og det giver hans fortælling en klædelig friskhed, men det medfører også at han nogle steder lægger vægten på mindre centrale aspekter, ligesom det også virker som om han ikke helt forstår de motiver, der drev den religiøse vækkelse.

Vækkelserne var båret af stærke følelser. Folk græd til de helliges møder, men vækkelserne gav dem også et håb om befrielse fra dette elendige liv

Skrive kan han imidlertid, så det er en lyst. Vi får at vide, at livet på landet i slutningen af 1700-tallet var præget af en doven almue, der troede på varsler, spøgelse og magi, og som var undertrykt af godsejere, men så kom vækkelserne, og her tillægges en tysk greve ved navn Zinzendorf en betydning, der er alt for stor.

Zinzendorf gav asyl på sit gods i Sachsen til en gruppe gruppe protestanter, der var flygtet fra Tjekkiet på grund af den katolske kirkes hårdhændede forfølgelse af dem. De gik under avnet Brødremenigheden, og nogle af dem slog sig senere ned i Danmark, hvor de blev til inspiration for en del mennesker, men vækkelserne i Danmark havde rødder i Halle og byggede i høj grad på Luther og hans lære om at enhver der er døbt, også må prædike for andre.

Vækkelserne var båret af stærke følelser. Folk græd til de helliges møder, men vækkelserne gav dem også et håb om befrielse fra dette elendige liv. Til forskel fra almuens jordbundne tilværelse, fik deres liv retning og mål. Det var en af årsagerne til, at vækkelserne fængede og blev til en af de største folkelige bevægelser i Danmark.

Mikkel Fønsskov er uddannet i journalistik og kommunikation.
Foto: Gads Forlag.

Om bogen er der i øvrigt at bemærke, at den ikke bør betragtes som forskning. Mikkel Fønsskov skriver i efterordet, at bogen er “en narrativ fortælling, der bygger på et historisk kildemateriale: efterladte papirer, breve, dagbøger, erindringer, prædikener, bøger og artikler samt mine egne nutidige beskrivelser af min hjemby.”

Så vidt så godt. Narrativ nonfiktion er en spændende genre, der frembringer fremragende værker, ikke mindst i den angelsaksiske verden. Men som genre har den imidlertid nogle regler om brug af kilder og fortællerposition, og de må respekteres, men her har bogen nogle svagheder. Et sted møder en af de to hovedpersoner for eksempel en gammel ven og siger: “Jeg hører, at du er blevet hellig.” Som læser må man spørge, hvor har Mikkel Fønsskov den replik fra?

Fortællingen fortsætter med at vennen svarer: “Det var, som om der lå en usynlig sten i skoen, der konstant trykkede. Lige indtil der en dag blev tændt et lys i mit hjerte.” Igen må man spørge til kilden. Er det sandsynligt at en fattig fynbo vil bruge et billedsprog med en sten i skoen, der forsvinder ved hjælp af et lys i hjertet?

Ifølge bogen fortsætter vennen med at sige: “Jeg kom ved Guds nåde til at erfare, at jeg måtte give afkald på mit eget liv, og som en fortabt og hjælpeløs synder overgive mig på Guds blotte nåde i Vor Herre Jesu Kristus, og da jeg søgte Vorherre på den

måde, forbarmede han sig også over mig, så jeg fandt den fred, jeg så længe forgæves havde søgt.”

Det lyder ikke som talesprog, men som et sæt hellige fraser fra en af tidens fromme andagtsbøger. Der er flere af sådanne passager i Mikkel Fønsskovs bog. De gør, at man kommer i tvivl om kildegrundlaget, og det medfører, at man også kommer i tvivl om alt det andet. Er det sandt, det der står, eller er det noget, forfatteren har fundet på for at få fortællingen til at glide bedre?

Alt i alt vil jeg dog anbefale bogen. Den er velskrevet, let at læse og handler om en betydningsfuld del af vores fælles fortid.

Læs mere om litteratur i POV her.

litteratur

Mikkel Fønsskov

Vækkelsesbevægelse

Egon Clausen

Egon Clausen, f. 1940, forfatter, radiomand, fhv. redaktør på P1, fhv. formand for gruppen af faglitterære forfattere i Dansk Forfatterforening, medarbejder ved den2radio.dk.

Modtag POV Weekend, følg os på Facebook – eller bliv medlem!

Hold dig opdateret med ugens væsentligste analyser, anmeldelser og essays i **POV Weekend** – hver fredag morgen.

Det er gratis, og du kan tilmelde dig her →

Ja tak, send mig POV Weekend

POV er et åbent og uafhængigt dansk non-profit medie.

Har du mulighed for at bidrage til vores arbejde? Bliv medlem her →

25 kr./md.

50 kr./md.

100 kr./md.